

הבחינה הלאומית בשירת ז. שניאור

מאת משה בן-מנחם

וגשגה ביצירת שניאור בואריאציות שונות; והיא יתירה לו למשורר למור שג. "אצילות" — ישראל כאציל עתיק במשפחות העמים. ואצילות זו אינה טר נח"מושג פילוסופי, שליפו העולם על כל חלקיו ופרטיו נתהווה ומוסיף להת הוות על ידי זרימה או הקרנה ממקור רו הראשון של העולם, כדעת חכמי העמים; ולא "האצילות" של ה"קבלה" שלנו, הרואה הדרגיות של המציאות הקוסמית מן השלמות האלוהית המוח לטת עד לדרגות הנמוכות של העולם השפל, שהיא המשכה השפע התמיד של הכוחות הנובעים מן הישיות העליונות אל העולם התחתון, דרך הצנור של ישראל לב העולם; ה"אציל לות" של שניאור היא ארצית-לאומית, ופירושה — "ישראל קדושים", במובן הנעלה של ביטוי זה, כפי שאמרו זה בינו אותו תז"ל, שראו בישראל יצי רה אלוהית מכוונת, בחינת "עם זו יצר חי לי", מציאות טבעית נשגבה, הקיר מת לעד; אציל במובן בני גזע נבי חר, שהורתו ולידתו בקדושה אלוהית מיוחדת במינה, עם-אל, בניגוד לאדם אל, אומה מיוחדת שנוצרה במחשבה תחילה להיות נביא לגויים, אור לע מים, מורה לאומים, אציל — ותפקידו להאציל מרוחו האלוהית על כל המק האנושי, בבחינת "ואצילי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם".

חוב גדול חב העולם הנוצרי לאציל זה, ואילו עולם שקר זה כפוי טובה הוא ל"אציל האביון", שכן אציל ללא הרב חשוב כמת בעיניהם, והמת פטור ופוטרי ממצוות שבין אדם לחברו. לח נם תובע, בן המלך הגולה" את רכז שו הגזול מידי גוזלו — אין שומע לו מאת העבד המולך, והוא, התקיף, עם כל העבדים-האדונים, עונים פה אחד: "כבר אבד כלח על גויליך, אציל, הכתב הוא כתב משונה, אין קורא בו, אין מבין; שחוק ולעג, נדים ראש, ול עתים אנתח חובה: אציל אביון!"

ודוקא מתוך הכרת טובה ליהודי נר צר אצלם תסביך של בחיתות, ו"לעולמי עד לא יסלחו לו שפלותם", ומכאן השנאה הנצחית ל"יהודי הנצחית", לשייר לוק התובע את חובו מידי האציל הגד לן הנוצרי ונמצא חיוב, וכבר עמד שיר לר במחזה, "ווילהלם טל" על דבר השג אה של מקבל הטובה לנותן הטובה, ונקמת העוזר לעוזר; והוא נותן בפיה של הדייגה אשת טל את הדברים העזים האלה: "כי חל מפניך, — אויה לך! נשוא לא ישא לפשעך, עקב רא יתו בכשלונו", וכשלונו זה לא היה אלא עדיפות כוחו ורוחו של ווילהלם טל הי שר והאמיץ, לגבי הנציב הרשע גסלה, עת נפגשו פעם בהרים פנים אל פנים על פי תהום, וטל הנדיב הציל את העריץ מרעהו.

רוח הנביאים וחכמת בעלי המדרש מדברת מתוך חונו העז של שניאור, מלכות אדום ומלכות אלביון, שתיהן שילמו רעה תחת טובה לישראל, כל המושיעים שהקימונו לעולם מישוע עד קארלוס מארקוס, רק הנדילו את שנא תם לנו, וגם איינשטיין, "אבי מושיע עמים, מבקע האסומים, משחרר כוחות עולם", עורר את שנאת הגויים לגזע ממנו צמח הגאון הזה.

נשק עז יש לו למשורר ו"בוז" שמו, ואותו הוא זורק בכוח בסני אויבי עמו ומנצח, ונשק זה, לדבריו, הצילה את נפשו מקלון הגלות; הלא זהו "חבר סול היהודי" הידוע, שהיה לתכונה יהודית מובהקת, אשר כלכל את ישראל בגויים ולא נתן לו לקרוא עם כל ההולכים למות: "שלוס קיסרו" שני אור למדנו לשנא את שונאינו עד היסוד! שכן לאהוב יש רק מתוך גא ות לאהוב את השונא — רק הציד קות-הישועות מסוגלת לה, וכבר חז"ל עמדו על חסר התועלת שבאהבת יש ראל לשונאיהם: "תחה אהבתי ישמנו גי, ואני תפלה". — "אתה מוצא בוז: ישראל מקריבים שבעים פרים על שבי עים אומות, לפיכך הי צריכין להיות אוהבין אותנו, לא דין שאין אוהבין אותנו, אלא עוד שונאין אותנו". (תנ" חומא). שניאור משיב בוז תחת בוז, והוא שר שיר תהילה לנשק שלו: "היה לי ברוך, כווי: עד עתה אתה כלכיתני, ושמרתני מכליון!" לפיד בוז בעיניו כבעיני הליבא בכלובו, שגם בהיותו בשבי כל חוותו אומרת הוד מלכותו מחוך הבז המביס לגבוים ולבוזים, אנו שומעים את קול קריאתו של ישעי הו ל"מלך הגדול", אשר עלה על כל ערי יהודה:

בָּזָה לְךָ, לְעֵגָה לְךָ, בְּתוֹלַת

בְּתֵצִיִן, אֲחִירֶיךָ רֹאשׁ הַנִּיעָה, בַּת יְרוּשָׁלַם.

אכן, אה הוא המשורר העברי לבן בוז הגדול, ששלח את בוזו כמו תחום בלחיי "גוג-אריץ-המגוג", המתרברב בכוחו הגס, בחילו, "סוסיס ופרשים, לבושי מכלול כולם, קהל רב, צנה ומ גן, תופשי חרכות כולם". כל בוזו הוא בוס וחבוסה למכיוה, שהמבוה כמו דורך עליו ברגל גאותו הלאומית-אנו שית.

הגבורה והנוי, שתי סגולות יסוד ביר צירתו של ז. שניאור, מקורם בג" און ישראל, וגאמונה שלמה בעליר נות גזע העתיק, שנפשו של המשו רל מלאה אותה מאז שירו הראשון ועד היום.

האנושי שבשירתו יונק בעיקר מן היהודי-לאומי שבמהותו, ובכוח מיר תד הוא מבליט את יתרון רוחו הכביר והמפואר של עמו, בעל התעודות המ ייוחדות בטיבן:

וְאֲנִי בְּעַל-תְּעוּדָה אֲנֹכִי, הָרִי הִיא, הָרִי הִיא הַתְּעוּדָה: קָרַע מַגּוּיל סֵפֶר תּוֹרַת חָרוֹךְ וְצָרוּב מַצְדָּדִים וְנִסְף שֵׁל דָם עַל "לֹא תִרְצֶה!"

בשירת "בהרים", שהיא אוניברסא לית בעיקרה, מזכיר המשורר את דבר "התעודה" וק דרך אנב שכן בדרך הילוכו נתפס המשורר לקסמי ההרים, לכה וליפוי הקוסמי שבטבע, העיקר, התעודה הלאומית, כמו נש כה ממנו, או נגנו בכונה ושעת שיר רה אחרת, אמנם מראה הוא את הת עודה הנעלה שלו להוד מלכותם האל- סים, אבל את תכנה אינו מפרש, לא כן בשירתו הגדולה, "עם צלילי המנ דולינה", שנוצרה כארבע שנים אחר רי "בהרים": בה העיקר הוא דוקא "התעודה" — הבחינה הלאומית בל בו; כאן מופיע שניאור כאיש מלחמה, ומלחמתו היא מלחמת ד', כפי שמעיד שמו של הפרק השני, "מנגינה יש ראל", שסעיפיו הם: "מלחמות ד" ו"גלות". ביצירה לאומית שהורה זו נפגשים ומתנגשים שני הרים גדולים, הר ציון והר עשו, — רומי וירר שלים; והתודעות אציל ירושלים הקדר שה אל בת רומי, היא גם הכרות מל תמה עליה, מלחמת אלהי ישראל בע מלק הנצחי, בחינת, "ולאום מלאום יא מץ", זה המאבק העתיק והחדש לער לפ, וארוך, עז ואכזרי החשבון שעו שה המשורר הקנאי עם זרע טיטוס הר שע! כל באותו היהודית, כל חמתו הקדומה, הבוררת בלבו באש אלוהים, הוא שופך בשירת גבורים זו על רא שה של בת אדום השודדה, וכגודל האיבה למתריבת ארצו ורומסת כבודו, כן רבה אהבתו ורבים רחמיו לבת עמו: "נגני את... אחיותי שכחו נגינות שמש: / נגינות ענב בשל ופרחיל לר טוס רזיים, / נגינות דקלים גאים מזנ קים מן החולות / כזעקות, חיים לאד מה; / נגינות עם משתחרר ונגינת בריון גופל / על קשת שבורה, שזורת קווצות אהובתו... / בשאון מנגינות צפון, בנשפי חשק זרים / עם נערה צורריון צמאי אהבת מורה, — מחול" לות אחיותי השתחררות / ומחולות סר פות שלג — מחולתיהן".

בגלות, בעקירה מן המולדת המז"ח חית, רואה המשורר חטא כלפי הטבע הלאומי! צר לו על האי שופרא — היופי המזרחי, השמשי מאוד, של השר למית, האובד ונובל בקור הצפון הנכ רי: מקוגן הוא על כי שירת ישראל השמחה והקורנת כשמש ארצו הלוה טת, נקרשה כפלגי אור בוקר על אד מת וכר.

הד על "גהרות בבל" עולה אלינו משירתו הלאומית, האנושית מאיר, מה טקנא הוא במנגנת הנכריה, הנסועה על אדמת מסעה, החיה את חיה במ לוא אונה ורונה, בעוד שאחיותיו הגי אות שכחו נגינות שמש.

קשה במיוחד היא סגיעתו ב"אותו איש" — מהרס-מתריב ראשון שיצא מקרבנו למלון ב"מלכות השמים" בין הגויים האליליים, והביא להם את בשר רח האהבה של "אביו שבשמים". בכל מקום שדרכה בו רגלו הענווה, זלע שנאה ורצח בבני עמו, ועד היום ער שו סורה רוש ולעצה: "איש נערך, קל וחדש, אשר צד בארשת חן על פיו החיור את לב כל העולם המתאכזר; ובצחוק הטוב, הקל, הנתבא אל רוק נקנו, כדומן רמס ארצה כל הכופר במש לחתו, ובחמלה רבה הרים תימרות עשן וזעקות שבר עד לשמי שמים; ובחסד עולם הניף הרב על החלש".

אין כשניאור איש ריב ומדון לשק רים המוסכמים של החברה הנוצרית ביחסה ליהודים; במלחמת תנופה הוא נלחם "בזאבים באיצטלת נזירים קדר שים", וכך קורע את המסכה האפלה מעל פני הורגי עמו ומחללי אמיתו ההיסטורית בכל הדורות, בשריו, משא אלביון" (תש"ו), זה שפרץ מלבו הרר תח כלבה גרעשה על שבר עמו בש נות השואה, תושף המשורר תלחם ביד אדירים את פרצופו האיום של האימ פריאליו הנוצרני, אשר בכיסו כתב השלוס ובידו הרב; דברים בוטים כמדקרות הרב יהודה הוא מטיח בפני בן אלביון הנוכל", השוחט בנעלייך לכנות, והוא השופט והוא התלין, והוא השלישיה לבל ולרומי, שודדות בת ירושלים הענוגה, וכמוה רבת אשכנז אוכלת האדם, אין רחמי אדם בלבכה! ב.

רעיון הנבחרות של עם ישראל חוזר